

ग्रामीण कृषी मौसम सेवा
भारत मौसम विभाग
डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठ
अकोला

हवामानावर आधारित कृषि सल्ला

दिनांक : 05-11-2024

गडचिरोली(महाराष्ट्र) साठी हवामान पूर्वानुमान - वर जारी :2024-11-05 (पुढील पाच दिवसांसाठी सकाळी ८:३० वाजेपर्यंत वैध)

हवामान घटक	2024-11-06	2024-11-07	2024-11-08	2024-11-09	2024-11-10
पर्जन्यमान (मिमी)	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
कमाल तापमान (अं.से)	32.5	32.1	32.2	32.6	32.9
किमान तापमान (अं.से)	18.8	19.1	19.5	20.2	20.4
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	79	80	82	83	79
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	35	36	37	37	33
वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)	3	5	5	5	5
वाऱ्याची दिशा(अंश)	63	51	60	67	65
मेघाच्छादन (ऑक्ट)	0	0	0	0	0

हवामान सारांश / चेतावणी:

प्रादेशिक हवामान केंद्र, नागपूर येथून प्राप्त झालेल्या अंदाजानुसार पुढील पाच दिवसात गडचिरोली जिल्ह्यात अंशतः ढगाळ राहून कोरडे हवामान राहण्याची शक्यता वर्तवण्यात आली आहे .

कृषि सल्ला:

➤ रब्बी पिकांची लागवड करण्यासाठी जमिनीची नांगरणी करून त्यानंतर १ ते २ वेळेस वखरणी करून जमिनी मधील उपलब्ध ओलाव्याचा फायदा घेऊन लवकरात लवकर रब्बी पिकांची लागवड करून घ्यावी.

संक्षिप्त संदेश सल्ला:

शेतकरी बंधुनो धान परिपक्व झाले असून काढणीला आले आहे तरी पण कापणी व मळणी लवकरात लवकर करून मालाचे सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावे.

पिक निहाय सल्ला:

पिक	पिक निहाय सल्ला
भात	धान पिकांची कापणी ही जमिनीलगत करावी जेणेकरून खोडकीडीची सुप्त अवस्था नष्ट होऊन पुढील धान पिकात या किडीचा प्रादुर्भाव कमी होईल. काजळी / काणी / आभासमय काजळी ग्रस्त लोम्ब्या अलगत काढून खोल खड्यात पुराव्यात किंवा जाळून नष्ट करावे जेणेकरून हा रोग इतर ठिकाणी पसरणार नाही.

पिक	पिक निहाय सल्ला
तूर	तूर पिका मध्ये हेक्टरी ४ ते ५ कामगंध सापळे लावावे. या सापळ्या मध्ये अडकलेले णार पतंग वेळोवेळी काढून नष्ट करावे तसेच विशिष्ट कालावधीत वड्या(ल्युर) बदलावे. तूर पिकावरील पाने खाणाऱ्या अळ्यांचा व्यवस्थापनासाठी दर १५ दिवसांनी निंबोळी अर्काची ५० मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. फवारणी स्वच्छ वातावरण व हवा कमी असलेल्या वेळेत करावी. तसेच पिकामध्ये ठिकठीकाणी पक्षी थांबे उभारावेत त्यावर पक्षी बसून आळ्यांना टिपतात.
मोहरी	मोहरी पेरणीसाठी ५ किलो प्रति हेक्टरी बियाणे शताब्दी (एसीएन-९) किंवा एनआरसीएचबी-१०१ या वाणांचा वापर करावा. ओलिताची सोय असल्यास पिकास ५०:४०:०० किलो नत्र, स्फुरद/ प्रति हेक्टरी रासायनिक खते द्यावे. पेरणीपूर्वी बि याण्यास कॅप्टन ३ ग्रॅम प्रति किलो बियाण्यास बुरशीनाशकाची बीजप्रक्रीया करावी.
गहू	बागायती गहू पिकाची वेळेवर पेरणी १५ नोव्हेंबर पर्यंत करावी याकरिता विध्यापिठाने शिफारशीत केलेल्या एकेडब्लू १०७१ (पूर्णा) एकेएडब्लू-३७२२ (विमल), एचंडी-२१८९, एचंडी-२३८० या वाणाची निवड करावी व बियाण्याचे प्रमाण: प्रति हेक्टरी १०० ते १२५ किलो प्रमाणे पेरवे.पेरणी पूर्वी प्रति किलो बियाण्यास कार्बेन्डॅझिम २ ग्राम किंवा थायरम ३ ग्राम प्रति किलो प्रमाणे बियाण्यास बीज प्रक्रीया करावी व त्या नंतर जीवानु संवर्धनाची बीजप्रक्रीया करावी यामध्ये २५० ग्राम अझाटोबक्टर+२५० ग्राम पिएसबी प्रति १० किलो बियाण्यास वापरावे.दोन ओळीतील अंतर १५ ते १८ सें.मी ठेवावे.गव्हाचे बियाणे पेरणीच्या वेळी ५ ते ६ सें.मी पेक्षा खोल पडणार नाही याची काळजी घ्यावी. प्रति हेक्टरी रासायनिक खताची मात्रा १०० ते १२० किलो नत्र,५० ते ६० किलो स्फुरद, ५० ते ६० किलो पालाश द्यावे.
हरभरा	उपलब्ध ओलाव्याचा फायदा घेऊन कोरडवाहू हरभरा लागवड लवकरात लवकर करावी.लागवडी साठी जाकी -९२१८ ,पीडीकेव्ही- कांचन ,विजय ,विशाल ,दिग्विजय ,विक्रम या जातीचे निवड करावी लागवडी वेळी प्रति किलो बियाण्यास ट्रायकोडर्मा ५ ग्राम ,पिएसबी २५ ग्राम रायझोबियम २५ ग्राम या जीवाणू संवर्धनाची न चुकता बीज प्रक्रीया करावी पेरणी ३० x १० सेमी अंतराने करावे व हेक्टरी २५ किलो नत्र व ५० किलो स्फुरद हि खते पेरवी व त्याचप्रमाणे बागायती हरभरा पिकाची लागवड करण्यास पिकेव्ही – काबुली-४ ,विजय ,आयसीव्हीसी-१०,पिकेव्ही-हरीता या जातीचे निवड करावी.
करंडई	कोरडवाहू करंडी पिकाची पेरणी लवकरात लवकर करून घ्यावी त्याकरिता एकेएस-२०७ ,भीमा ,नारी-६ पिकेव्ही पिक या वाणाचा वापर करावे व बियाण्याचे प्रमाण प्रति हेक्टरी १० किलो प्रमाणे पेरवे.पेरणी पूर्वी बियाण्यास अॅझोटोबॅक्टर अधिक पीएसबी जीवाणू संवर्धक प्रत्येकी २५० ग्रॅम प्रति १० किलो बियाण्यास बीज प्रक्रीया करावी व ट्रायकोडर्मा ४ ग्रॅम प्रति किलो बियाण्यास बीज प्रक्रीया करावी. बीज प्रक्रीया केल्यानंतर तासभर सावलीत सुकवावे आणि मग पेरणी करावे.व पेरणीच्या वेळेस ८७ किलो युरिया+१५६ किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट प्रति हेक्टरी द्यावे.
कपाशी	कपाशीची जातवार स्वच्छ वेचणी करावी वेचणी करते वेळेस कोणत्याही प्रकाराचे काडी कचरा येणार नाही याची काळजी घ्यावी. कापूस पिकावरील लाल्या रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी म्याग्नेशियम सल्फेट २० ते २५ किलो प्रति हेक्टरी झाडाच्या मुळाशी देणे किंवा ५० ते १०० ग्राम म्याग्नेशियम सल्फेट+१०० ग्राम युरिया प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावे.

फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला:

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
मिरची	मिरची पिकातील फुलांची गळ कमी करण्यासाठी प्लॅनोफिक्स ५ मी.ली.प्रती ९ लिटर पाण्यात मिसळून मिरची लागवडीनंतर ५० व ७० दिवसांनी फवारणी करावी. मिरची पिकावरील रसशोषक किडीच्या व्यवस्थापनासाठी ५ टक्के निंबोळी अर्काची किंवा इमिडाक्लोप्रीड १७.८ टक्के प्रवाही ५ मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. सध्याच्या हवामानामुळे मिरची पिकावर चुरडा – मुरडा या विषाणू जन्य रोग पांढरी माशी व फुलकिडे या किडी मार्फत होऊ शकतो .त्यामुळे पिकाचे पाने बारीक वाकडी होऊन सुरकुत्या पडल्यासारखी निस्तेज होतात त्यामुळे झाडाची वाढ खुंटते .पांढरी माशीच्या नियंत्रणासाठी पिवळे तसेच फुलकिड्यासाठी निळे चिकट सापळे लावावेत.रासायनिक कीटकनाशकाचा वापर करावयाचा असल्यास फुलकिडे नियंत्रणासाठी फीप्रोनिल ५ % ई सी १५ मिली किंवा स्पिनोसॅड ४५ ई सी ४ मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

पशुधन विषयक निहाय सल्ला:

पशुधन विषयक	पशुधन विषयक निहाय सल्ला
गाय	जनावरांच्या गोठ्याचा सभोवतालील परिसर स्वच्छ व निरोगी ठेवावा आणि गोठ्याभोवती असलेली अनावश्यक झाडे झुडुपे काढून टाकावीत. • नवीन हिरवा चारा जास्त प्रमाणात खाण्यास जनावरांना प्रतिबंध करावा. • पशुधन मधील गोचीड व इतर परजीवींच्या व्यवस्थापनासाठी डेल्टामेथ्रीन १ मिली प्रती लिटर पाण्यात मिसळून पशूचे डोके सोडून इतर आवयवावर फवारणी करावी. • दुभ त्या गायी व म्हशीना नियमित स्वच्छ पाणी व जीवनसत्व युक्त औषधी द्यावी.

कुकुटपालन विषयक निहाय सल्ला:

कुकुटपालन विषयक	कुकुटपालन विषयक निहाय सल्ला
चिक	•कोंबड्यांना होणार्याजंतू संसर्ग व इतर रोगापासून बचाव करण्यासाठी पशुवैदकांच्या सल्ल्यानुसार पक्षांना पाण्यातून उच्च दर्जाची योग्य ती प्रतिजैविके द्यावीत. •कुकुटपालन शेडमध्ये गादि पद्धतीमध्ये कोणताही ओलावा अथवा ओलसरपणा नसावा, पक्षांना ठेवण्यात आलेल्या जागेमधील लिटर नेहमी कोरडे ठेवावे. •कोंबड्यामध्ये रोग प्रतीकारक शक्ती वाढवण्याकरीता तुळशीच्या पानाची भुकटी २ ग्रॅम प्रती या प्रमाणे १५ दिवस द्यावी.

इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला:

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला
जमीन तयारी	शेतकरी बांधवांनी धान आणि सोयाबीन या पिकांचे कापणी नंतर रब्बी पिकांकरिता शेती तयार करताना त्या शेतातील जमिनीतील ओलावा दीर्घकाळ टिकून राहिल या पद्धतीने शेताची मशागत करून घ्यावी.